

AKIL, İMAN VE HUDUTSUZ BİR ÂLEM

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidînâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn.

İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem.

[Ana rahminden] çıkınca görüyoruz ki, oo ne âlemmiş bu. Şimdi buradan da çıkıncı göreceğiz ki ne âlem varmış, o âlem ne âlemmiş. Şimdi biz ana rahmindeki insan gibiyiz. Yani ana rahmindeki insan nasılsa, şimdi dünya bir ana olmuş biz de onun içerisindeyiz. O dünyadan çıktıktan sonra âlemleri görünce, hayretten hayrete düşüp de, “Ah, niçin o dünyadayken ben bu güzel hayatı kazanmaya çalışmadım!” diye [pişman olacaklar.]

Vay pişmanların haline!

Allah cümlemizi aklı başına gelip de, bu kısacık âlemin içinde, şu âhiretin güzel nimetlerini ve Hakk'ın rızasını kazanmaya çalışan kulların arasına bizleri de kabul buyursun inşallah.

Şimdi bunun için alttaki bu dersimizde bugün ona işaret olarak buyuruyor ki; Allahu Teâlâ bizi yaratmıştır, yaratmış fakat bizi bir de akılla tezyin etmiş, bir de akıl vermiş bize. Bu akılla biz insan olmuşuzdur. Yoksa diğer hayvanlardan [farkımız] aramızdaki bir nutuk, bir hayvân-ı nâtık, “konuşan bir hayvan” diyorlar bize de. Mesela hangi hayvan alırsanız yemede, içmede, zevkte, sefada hep müşterekizdir. Ama onlarda konuşma kabiliyeti yok, bizde konuşma kabiliyeti var. Konuşup, dertlerimizi anlatabiliyoruz, bir cemiyet halimiz var.

Şimdi bu aradaki ayrılık farkı; Allahu Teâlâ bizi akılla tezyin etmiş, akıl nimeti vermiş, hayvanda yok bu. Yok ama onda da bir idrak var, otu koklar böyle, o ot kendisine yaramayacak bir ota yemez onu. O kadar idraki vardır. Tehlikeyi sezer o tarafa gitmez. Ama insandaki görüş onda yoktur tabiatıyla. İnsan mükerrem bir mahluk, müşerref bir mahluk,

çok güzeldir. Bu da Cenâb-ı Hakk'ın verdiği aklın sayesinde. Bu akıl bizde olmasa hiçbir şeye yaramayız.

a. Akıl Nedir?

Bu akıl hakkında, “Akıl nedir acaba?” diyerekten çok konuşmalar yapmışlar. Eh kimisi nefs-i nâtıkadır demiş, kimisi akleden mücerret bir varlıktır demiş. Bedene taalluk eder, tasarrufu bedende vardır, ama bize onların hiçbirisi lazım değil.

Yani lazım olan akıl nedir, [nasıl tarif edilir]?

Akıl, ikâl denilen bağlamadan, bağdan ibarettir. Bir hayvanı kösteklerler, bağlarlar bir kazığa çakarlar, bu bağ sebebiyle hayvan bir yere kıyılamaz. Bu aklın ikâli oradan gelme. Yani insanı bağlamış, dininde sebat ediyor, Allah'ın emrinden dışarıya çıkmıyor. O hayvan nasıl ki kendisinin ipi ne kadarsa ondan dışarı çıkamaz, ipinin sahasında dolaşır.

İpinin sahasında dolaşır o hayvan, ne sebebiyle?

O bağ, ikâl sebebiyle.

Şimdi müslüman insanda da o akıl sebebiyle eğer hudûd-u şeriyenin dışarısına çıkmıyorsa, onda akıl var, ona akıllı deriz. Ama şimdi diyeceksin ki;

Hocaefendi bak aya da gidiyor adam ve büyük bir akıl ister bu. Ufak şeylerle olmaz ki?

Ha, o akıllı gider, akıllı da iki kısma ayırırlar; akl-ı maâdî, akl-ı maâşî diyorlar. Bir akıl var ki âhireti sezer, Allah'ı sezer, bu âlemin dışındaki âleme inancı vardır. Bir akıl vardır da bu dünyada hayvanlar gibi yiyip içip, yaşamasını bilir. İşte dünyada aya da gider, nereye giderse gitsin. Ama Allah celle ve alâ'nın emrine imtisal etmeyen insanın akıllı, akl-ı nâkıstır. Akl-ı kâmil değildir, akl-ı nâkıstır. Çünkü hudûd-u şeriyeyi muhafaza edemiyor, günah-tan günaha, günah-tan günaha, onu da irtikâp ediyor, onu da irtikâp ediyor. Bunu işte filanlar yapıyor biz de yapalım diyor.

E canım bir kere aklın var ya, düşün bakalım, müslümana yakışır mı bu hal yakışmaz mı?

Gavur yapıyorsa, müslümanın da yapması lazım mı?

Gavur yapar yapar, ama müslüman da onu yapsın mı?

Hayır.

Bunu sezemezse o akıl akıl değildir demek.

Onun için;

«لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ قَالَ لَهُ: «أَقْبِلْ» فَأَقْبَلَ ثُمَّ قَالَ لَهُ:
«أَدْبِرْ» فَأَدْبَرَ ثُمَّ قَالَ لَهُ: «اقْعُدْ» فَقَعَدَ ثُمَّ قَالَ لَهُ: «انْطِقْ»
فَنَاطِقَ ثُمَّ قَالَ لَهُ: «اصْمُتْ» فَصَمَتَ ثُمَّ قَالَ: «مَا خَلَقْتُ
خَلْقًا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْكَ وَلَا أَكْرَمُ بِكَ أَعْرَفُ وَبِكَ
أُحْمَدُ وَبِكَ أُطَاعُ وَبِكَ أُخَذُ وَبِكَ أُعْطِيَ وَإِيَّاكَ
أُعَاتِبُ وَلَكَ الثَّوَابُ وَعَلَيْكَ الْعِقَابُ وَمَا
أَكْرَمْتُكَ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنَ الصَّبْرِ الْحَكِيمِ عَنْ
الْحَسَنِ قَالَ: حَدَّثَنِي عِدَّةٌ مِنَ الصَّحَابَةِ.»

*Lemmâ halakallâhu'l-akle kâle lehû: Ak-
bil fe-akbele sümme kâle lehu: Edbir fe-ed-
bere sümme kâle lehu: Uk'ud fe-ka'ade
sümme kâle lehu: Intik fe-neteka sümme kâle
lehu: Usmut fe-samete sümme kâle: Mâ ha-
laktü halkan ehabbe ileyye minke ve lâ ek-
remü bike u'refu ve bike uhmedu ve bike
utâ'u ve bike âhuzu ve bike u'tâ ve iyyâke*

*uâtibu ve leke's-sevâbu ve aleyke'l-ikâbu ve mâ ekremtüke bi-şey'in efdale mine's-sabri.*¹

Lemmâ halakallâhu'l-akle. “Aklı yarattı Cenâb-ı Hak.” *Kâle lehû akbil.* “Ona dedi ki; gel, hemen kabul et.” *Fe-akbele.* “Kabul etti.” *Sümme kâle.* “Sonra dedi ki. *Edbir.* “Git.” *Fe-edbera.* “Peki dedi, gitti.” *Sümme kâle lehû.* “Sonra dedi ki.” *Uk'ud.* “Otur.” *Fe-ka'ade.* “Derhal oturdu.”

Emre intisal.

Sümme kâle intık. “Söyle.” *Fe-netaka.* “Konuştu.” *Sümme kâle usmut.* “Sus dedi.” *Fe-samete.* “Sustu.”

Yani emre imtisal ediyor. Allahu cella ve alâ ne dediyse onu yapmakla mükellef.

Şimdi akıl demek, Allahu Teâlâ'nın emrine imtisal eden kimsenin akli akıldır. Allahu Teâlâ'nın emrinden dışarıya çıkmış olan insanların akli bir fındık kabuğunu doldurmaz.

---

¹ Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, VI, 348, r. 4312; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, VI, 349, r. 4313; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, II, 235, r. 1845; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 339, r. 8086; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XXXXIV, 400, r. -1; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VIII, 28, r. 12715; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 383, r. 7057; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 318, r. -1; Ukaylî, *ed-Duafâ*, III, 916, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, III, 289, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, VII, 120, r. -1; İbnü'l-Cevzî, *Mevzu'ât*, I, 174, r. -1; İbnü'l-Cevzî, *Mevzu'ât*, I, 175, r. -1; İbn Arrâk, *Tenzîhü'ş-Şerî'a*, I, 203, r. 64; Ahmed b. Hanbel, *ez-Zühd*, I, 259, r. 1868; İbn Şâhin, *et-Terğib fi feza'il-l-a'mal*, I, 84, r. 253.

Şimdi çok acayip şey, bugün yetişen nesil bir parça okuyor. Okumasıyla beraber kendisini İmam-ı Âzam gibi kocaman bir derya görüyor, “Bu mezhepler ne olacak, bunları toplayalım da bir tane yapalım.” diyor. İyi ama senin aklınla o mezhep sahiplerinin aklını ölçelim bakalım.

Senin her gün günaha giren aklınla, bu günahattan böyle zehirden kaçır gibi kaçan bir zâtın akli bir olur mu hiç acaba canım?

Bu kadarcık idrakinde mi yok?

Sen bütün gün günahların içine dalmaktasın. Günahattan kendini bir kurtuluşun imkanı da yok. Onunla beraber kalkıyorsun da, o büyük kimselerin lokmasını yutmaya çalışıyorsun.

Allah affetsin kusurlarını.

Şimdi bu emre uydu bu akıl, otur dedi oturdu, kalk dedi kalktı, gel dedi geldi, git dedi gitti. Yani burada anlatıyor ki bize, akıl, Allahu Teâlâ'nın emrine imtisal eden insanın akli akıldır. Bu Allahu Teâlâ'nın emrine imtisalde peygamberin emri de dahildir. Çünkü lâ ilâhe illallah deyince olmuyor, Muhammedün Resûlullah ile tamam oluyor iman. Öyleyse Allah'ın emrine ve Peygamber'in de sünnetine imtisal neticesinde akıl akıl olur. Yoksa sen

dünyayı bil, para etmez, dünyayı dolaş, para etmez.

Ya?!

İş, Allahu Teâlâ'nın emrine imtisalde. Onun altında tabi Peygamber'in de emrine imtisal, ikisi birdir yani. Allah'ın emrine [imtisal] dediğimiz vakitte Peygamber'in emri de onun içine dahildir.

Sümme kâle. “Cenâb-ı Hak celle ve alâ buyuruyor ki.” Mâ halaktü halkan ehabbe ileyye minke ve lâ ekremü. “Senden daha güzel, ekrem ve bana sevgili bir mahluk yaratmadım.” Bike u'refu ve bike uhmedu. “Seninle bana hamd olunur, o akıl sayesinde. Bu akıl sayesinde benim emirlerime itaat edilir.”

İtaat, o akıl ne nispetteyse o insanda, bu insan o nispette Allah'a mutîdir. Aklı nispetinde Allah'a mutîdir. Allah'tan uzaklaştığı nispette de akli zayıftır, yoktur.

Ve bike utâ'u ve bike âhuzu ve bike u'tâ ve iyyâke uâtibu ve leke's-sevâbu ve aleyke'l-ikâbu. “Sevap ve cezada bunun üzerinedir.”

Ve mâ ekremtüke bi-şey'in efdale mine's-sabri.

Aklı verdi, aklın yanına bir de sabır verdi.

“Akılla beraber sabır da olunca ondan daha güzel bir şey olmaz.”

Titiz, acûl insanların aklı ne kadar çok da olsa, sabırları olmadığı için, akılları yine zayıf olur.

Allah kusurlarımızı affetsin. Vermiş olduğu güzel aklını güzelce bu dünyada kullanıp, O'nun bu dünyanın dışında olan, o âhîret nimetlerine kavuşma kabiliyet ve iktidarını Cenâb-ı Hak cümlemize ihsan buyursun.

Bu dünya tabi perdeli bir dünya, işte ancak muhitimizi görebiliyoruz. Fakat bu dünyadan çıktıktan sonra hududu olmayan bir âleme rast geleceğiz. Hududu olmayan bir âleme rast geleceğiz. Onun adına cennet diyorlar ya, çeşit nimetleriyle de biz orada ikram olunacağız. O nimetlerin en güzeli de Cenâb-ı Hakk'ın cemaliyle müşerref olmak, nimetlerin en üstünü olacak.

لَمَّا أَهْبَطَ اللَّهُ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ عَلَّمَهُ صَنْعَةَ كُلِّ شَيْءٍ،

وَزَوَّدَهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ. فَثَمَارُكُمْ هَذِهِ مِنْ ثَمَارِ

الْجَنَّةِ، غَيْرَ أَنَّ ثَمَرَتَكُمْ تَتَغَيَّرُ، وَثَمَرُ الْجَنَّةِ لَا

يَتَغَيَّرُ

*Lemmâ ehbetallâhu Âdeme mine'l-cenneti allemehû san'ate külli şey'in ve zevvedehû min simâri'l-cenneti. Fe-simârüküm hâzihi min simâri'l-cenneti ğayre enne seme-reteküm teteğayyerü ve semeru'l-cenneti lâ yeteğayyeru.*²

Âdem aleyhisselam'ı Cenâb-ı Hak yarattı, cennetine koydu. Cennete koyduktan sonra cennetten de li-hikmetin takdîr-i ilâhi bu dünyaya indirdi.

Allemehû san'ate külli şey'in. Bugün insan diyor ki; işte bak neler yapıyoruz. Senin yaptıklarının hepsi baban Âdem aleyhisselam'ın hünerlerinden bir hüner. Kendinin bir şeyi yok. Yani bugün uçuyorsun, aya gidiyorsun, yıldızla gidiyorsun, nereye gidersen git, babamız olan Hazreti Adem Peygamberimiz'in yaptıkları, bildiği hünerlerden bir ilme vâkîf olmuşuz. Bütün ilmi Hazreti Allah celle ve alâ Âdem aleyhisselam'a ikram etmiş. Fakat bugün tedrici tedrici insanda zuhur etmektedir. Lisan Adem aleyhisselam'dan gelmedir. Bütün

---

² Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 592, r. 3996; Bezzâr, *Müsned*, VIII, 45, r. 3029; Beyhakî, *el-Ba's*, I, 141, r. 180; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XXXXXXIV, 37; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, VII, 410; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VIII, 197, r. 13748; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XII, 342, r. 35323.

lisanlarla tekellümü Âdem aleyhisselam yapmış. Her evladına ayrı bir dille konuşmuş.

Allemehû san'ate külli şey'in ve zevvedehû min simâri'l-cenneti. Aynı zamanda da cennet meyvalarından onu meyvalandırmıştır.” Fe-simârüküm hâzihi min simâri'l-cenneti. “Bugün elimizde olan bu meyvalar cennet meyvalarından bir meyvadır ama.” Ğayre enne semereteküm teteğayyerü. “Bizim meyvalar zamanı geçince bozular.” Ve semeru'l-cenneti lâ yeteğayyeru. “Cennetin meyvasına bir şey olmaz.”

Buzdolabı istemez, kendiliğinden haphazır, taptaze, yerinde duruyor hep. Dalından koparırsın, kopardığın vakit dalında aynısı mevcut yine. Yani saymakla bitmeyen nimetler hazır o evde, cennet evinde. O eve özenerek burada hazırlanmak lazım. Burada o eve özenerek hazırlanmadan orasını adama vermezler. Burada kabiliyet ve istidat neticesinde Cenâb-ı Hakk'ın affına mazhar olarıktan orasını lütfederse ne mutlu bize!

لَمَّا أَسْلَمَ عُمَرُ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: قَدْ اسْتَبَشَرَ أَهْلُ

السَّمَاءِ بِإِسْلَامِ عُمَرَ.

*Lemmâ esleme Umeru etânî Cibrîlü fe-kâle: kadi'stebşere ehlü's-semâi bi-islâmi Umere.*³

Malum ya, İslâmiyet [kolay yayılmadı.] Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 10 sene Mekke-i Mükerrerme'de, "Bırakın şu gavurluğu, gelin İslâm'a!" diye davette bulundu. Dostlarından, ahbablarından, tanıdıklarından aleni, gizli İslâm'a davet etti durdu da Hazreti Ömer 40. olarıktan müslüman oldu. On senede 36 tane müslüman olmuş, 10. senede Hazreti Ömer ile beraber 40'a tamam olmuşlar. Bir kısmı da bunların kadınlar idi ve zuâfâlardan ibaretti.

İşte o hikayesi uzun. Hazreti Ömer'e Cenâb-ı Hak İslâmiyet'i nasip etti ama Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in duasının tesiridir. Cenâb-ı Peygamber dua ediyor ki;

"Yâ Rabbi! İslâm'ı ya Ömer ile ya şeyle sen teyit eyle, kuvvetlendir."

Derken nasibi Hazreti Ömer imiş. Kız kardeşinin meselesi dolayısıyla Hazreti Ömer'e nasip oldu.

---

³ İbn Mâce, "Mukaddime", 11, r. 103; İbn Hibbân, *Sahih*, XV, 307, r. 6883; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 90, r. 4491; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 91, r. 4494; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, XI, 80, r. 11109; Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 272, r. 6802; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, V, 299, r. 7377; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 577, r. 32738.

Geliyor Hazreti Ömer, ashâb-ı kiram da bir evde oturuyorlarmış. Demişler ki;

“Ömer geliyor bir zararını dokunacak mı acaba? Karşısına çıkalım mı kılıçlarımızla? Ömer bu, yaman!”

“Yok!” demiş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendisi karşısına çıkmış, bir kucaklamış onu. Kucaklayınca demiş;

“Yâ Resûlallah! Ben İslâm’a geldim, bana telkin et imanını.”

Orada imanla müşerref oluyor. Ondan sonra diyor ki;

“Artık saklanmamıza da, böyle gizli şey yapmamıza imkan yok, hadi buyurun, gidelim Harem-i Şerif’te beraberce namazlarımızı kılalım.” filan diyerekten [Kâbe’ye gidiyorlar ve İslâm’ın açıktan tebliği başlıyor].

Şecaatli bir insan, böylece İslam’ı seçti, de onun İslâmiyeti [seçeceğini Cebrail aleyhisselam haber veriyor.]

Etânî Cibrîlü. “Cebrail aleyhisselam geldi bana”. Fe-kâle: kadi’stebşere ehlü’s-semâi bi-islâmi Umere. “Ömer’in İslâmiyetiyle ehl-i semâ bile sevinç içerisindeler yâ Resûllallah!” dedi.

Çünkü İslâmiyet onunla kuvvet bulacak, teyit olacak. Çok cesur bir adammış.

“Tırnak kadar bir necis bulaşırsa insanın üzerine, o insanın abdesti sahih olmaz.” derler. Hazreti Ömer’in tırnağı bizim avucumuz kadarmış. Onun için avuç, el ayası kadar demişler. Kılıcının kabzasını bugün pehlivanlarımız bile kaldıramıyor. Böyle bir adam!

Allah şefaathlerine nail eylesin.

«لَمَّا كَانَ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي مَرَرْتُ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى،
وَجِبْرِيلُ كَالْحِلْسِ الْبَالِي مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.
الدَّيْلَمِيُّ عَنْ جَابِرٍ»

*Lemmâ kâne leylete üsriye bî merertü
bi'l-melei'l-a'lâ ve Cibrîlü ke'l-hilsi'l-bâlî
min haşyetillâhi azze ve celle.*⁴

Çok dikkat etmeye şâyandır. Cebrail bir melektir. İnsandan evvel Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı meleklerden bir melektir. Meleklerin reisleri ve başları ve peygamberlere vahiy getiren elçidir. Çok uzun zaman Cenâb-ı Hakk'a ibadet taatle ömrünü geçirmiş bir zâttır, bir

⁴ İbn Ebi'd-Dünyâ, *er-Rikka ve'l-bükâ'*, I, 271, r. 414; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 64, r. 4679; Deylemî, *el-Firdevs*, III, 427, r. 5310.

varlıktır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e de Kur'ân-ı Azîmüşân'ı getiren, tebliğ eden, vahyeden zât budur.

Mirac gecesi, miraç günü, “Ben Mele-i Âlâ'ya uğradım.” diyor sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri. “Baktım ki o Cibril'i bir palaya bürünmüş bir halde gördüm.”

Neden?

Min haşyetillâhi azze ve celle. “Allah korkusundan.”

O kadar bir tevâzu hâli, bürünmüş bir hâli var ki sanki o Cibril değilmiş. Halbuki Cibril'deki kuvvet o kadar muazzam ki kanatlarını açtığı vakitte göğü dolduruyor, güneşi kesiyor, bütün şark ile garp arası kanatlarının altında kalıyor. Böyle bir kuvvetin sahibi, ama Allahu Teâlâ'nın korkusundan bir hırkaya bürünmüş. Pala diye şey yapıyorlar ki, hırka deyiveriyoruz. Onun içerisinde böyle titriyor âdeta. Biz çok zaifiz. Onların o kadar uzun ömürleriyle beraber bu korkuları [var,] bizim çok kısa bir ömrümüzün içerisinde birçok da günahlarımız var. Onlarda günah da yok. Masumdurlar, günahları da yok.

لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

*Lâ ya'sûnallâhe mâ emerehüm ve yef'alûne mâ yü'merûn.*⁵

Ve yef'alûne mâ yü'merûn. “Allah’ın emrini îfâ ederler. Katiyen günah bilmezler.” *Lâ ya'sûnallâhe mâ emerehüm.* “Hiç isyanları yoktur.”

İsyanları, kusurları olmadığı halde her an için o kadar korku, şiddet ve dehşet içerisindedirler. Çünkü onlar çok tecrübeler görmüşler. İşte o tecrübelerden birisi de şeytân-ı aleyhillânenin hocalık devrinden şeytanlık devrine düşüşü var. İnsanların âkıbeti de meçhuldür. Bu meçhuliyetinden dolayı insanın kendisine güvenecek hiçbir durumu yokken, bizim yanımıza sokulmanın imkanı yok. Başımız ta göklerde!

لَمَوْقِفٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يُسَلُّ فِيهِ سَيْفٌ وَلَا يُطَعَنُ
فِيهِ بِرُمْحٍ وَلَا يُرْمَى فِيهِ بِسَهْمٍ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةٍ
سِتِّينَ سَنَةً لَا يَعْصِي اللَّهُ فِيهَا طَرْفَةَ عَيْنٍ

⁵ 66/Tahrîm, 6.

b. Allah İçin Bir Hudutta Bekleyen Bir Adam

*Le-mevkifun fî sebîlillâhi lâ yüsellü fîhi seyfü'n ve lâ yut'anu fîhi bi-rumhin ve lâ yürmâ fîhi bi-sehmin efdalu min ibâdeti sittîne seneten lâ yu'sallâhu fîhâ tarafete ay-nin.*⁶

Cihadın tabi muhtelif mertebeleri var. Bir düşman karşısında dövüşen asker var, bir de gerilerde onlara yardımcı olan askerler var. Daha geriden paralarıyla evlerinde oturup yardım edenler de var.

“Allah için bir hudutta bekleyen bir adam.”

Nasıl hudut ama?

Düşman karşısında değil, geri mıntıkada, geride.

Lâ yüsellü fîhi seyfü'n. “Ki bulunduğu yerde kılıçlar dövüşmüyor.” *Ve lâ yut'anu fîhi bi-rumhin.* “Süngüler de oynamıyor, rahat bir ev.” *Ve lâ yürmâ fîhi bi-sehmin.* “Oklar da atılmıyor.”

---

⁶ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 319, r. 10697.

Geri bir mıntıka ama burada Allah için bir bekçilik yapıyor o adam, fisebilillah. Gerek ilmiyle, gerek servetiyle, gerek cesediyle gidiyor tabi yapıyor.

“Bunun bu hali.” Efdalu min ibâdeti sittîne seneten. “Altmış senelik ibadetten, - nafile ibadetten ama yanlış anlamayın- 60 sene yapacağı nafile ibadetten efdaldır.” demiş.

Çünkü bu fisebilillah mücahede olmassa İslâm kökünden gitmiştir. Anında gider. Ancak İslâmiyet’in ayakta duruşu mücâhede-i fisebilillah ile kâim. Mücahede-i fisebilillah için eski müslüman canının şهادetini minnet bilirdi. Şehit olsam diye can atardı yani böyle. Bu kadar şهادet onların önünde kıymetliymiş. Onun için saltanatların çok çeşidi var. Hangi saltanat, en gözünde büyüyen hangi saltanat olursa olsun şهادetin yanında hiçbir hakka haiz değildir yani sıfırdır. Ne olursan ol. Şهادet mertebesiyle hiçbir mertebe ölçülemez. Yani şهادet mertebesiyle ölçülecek bir mertebe yoktur. Onun için eski müslüman bunu cana minnet bilirdi de dünyanın fethine topu yoktu, tüfeği yoktu, bir şeysi yoktu; parası

pulu da yoktu, hiçbir şeyi de yoktu ama dünyaya ferman okudu, şark ile garp arasına İslâm'ı yaydı gitti.

Ne sayesinde?

Mevkifu fî sebîlillâhi.

Bu şehadet mertebesine erişebilmek gayesi içlerinde böyle yanıyordu. Onun için düşmanın karşısında üç topu, beş topu görüp de kaçmaz.

Bu müslümanın şîârı mı hiç?

Orada ölmek onun için büyük devlet, katiyen kaçmak denilen şeyi bilmez. Onun için harpten kaçmak affolunmayan en büyük günahlardan birisidir. Düşman karşısında, dövüş halinde kaçış en büyük günahdır. Bunu müslüman bilir. Onun için şehadet de en büyük mertebe.

Bu dünyada yaşayıp da ne olacak uzun mertebe?

Ne kadar yaşarsan yaşa elbette bir gün Azrail gelip seni alacak. Müddet gelmeyince zaten ölüm denilen şey olmaz. Müddet gelmeyince ölüm denilen şey olmaz, bunu iyi bilmek lazım. Bunu eski müslüman çok iyi bilirdi; “Ecelim gelmediyse katiyen ölmem. Ateşin

içerisine girsem de ölmem.” [derdi.] Ölmeyeceğini bildiği için atılır, atılınca da düşman elbette korkar kaçardı. Ama bugün hay bir top gelirse, bir kurşun gelirse, ölürsem diye korkan adamın cihadı elbette cihattan sayılmaz.

Bakınız;

“Hem de öyle atmış senelik sevap ki.” *Lâyu’sallâhu fîhâ tarafete aynin.* “Melek gibi hiç günah işlememiş, hiç günahı yok.”

Hiç günahsız 60 senelik ibadet edebilmek şerefine nail olmak peygamberler müstesna beşerin haddi değil.

Onun için insan var kuvvetiyle bu cihadın içine girmeye çalışmalı.

Tabi yaşlar ilerler, bizim gibi adamı sürükleyip de götürmezler harbe, işimiz yok orada, iş yapamayız.

Ama bu cihattan geri kalmak olur mu?

Ben de ne yaparım; benim orada dövüşmeye gücüm yetmiyorsa, orada dövüşen insanların ailesine bakmak, çoluğuna çocuğuna bakmak, ihtiyaçlarını gidermek; para, ekmek, yemek yardımlarını elinden gelerek yapmaya çalışmak da, bu da onlarla beraber olmaktır.

Cenâb-ı Hakk’ın bu ümmete olan ihsanlarından birisi de;

«لَنْ يَجْمَعَ اللَّهُ عَلَىٰ هَذِهِ الْأُمَّةِ سَيْفَيْنِ: سَيْفًا مِنْهَا
وَسَيْفًا مِنْ عَدُوِّهَا»

*Len yecmeallâhu alâ hâzihi'l-ümmeti seyfeyni: Seyfen minhâ ve seyfen min aduv-vihâ.*⁷

Cenâb-ı Hakk'ın lütfu çok bize elhamdu-lillah. Onun için iç fitneleri olur da, insanlar birbirleriyle dövüşme halinde, kavga gürültü halindeyken, bir de dışardan düşmanın tecavüzü olmaz. Düşmanın tecavüzü halinde içeride bir fitne kopup da birbirleriyle boğuşursa yine olmaz. İkisini bir yerde ikisini bir arada Cenâb-ı Hak cemetmez.

Len yecmeallâhu alâ hâzihi'l-ümmeti seyfeyni. “İki kılınç, birisi iç dövüşü, birisi de dıştaki düşmana karşı dövüş, bu ikisi birden olmaz.”

Ve şimdiye kadar da görülmemiştir.

لَنْ يَهْلِكَ النَّاسُ حَتَّىٰ يَعْذُرُوا مِنْ أَنْفُسِهِمْ

⁷ Ebû Dâvud, "Melâhim", 7, r. 4301; Ahmed b. Hanbel, VI, 26, r. 23989; Deylemî, *el-Firdevs*, III, 445, r. 5366; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, V, 302, r. 7387; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XII, 162, r. 34481; İbnü'l-Esîr, *Câmi'u'l-Usûl*, IX, 197, r. 6763.

*Len yehlike'n-nâsü hattâ ya'zurû ev
yu'zerû min enfüsihim.*⁸

Şimdi bakınız bu çok kısacık bir hadis ama çok geniş manâları vardır. Bu ya'zuruyu ya'zirû diye de okumuş olanlar var hangisi de olsa ikisi de aynı manâya geliyor. *Hattâ yerte-kibû umûran kabîheten ve yukîmü azzen min enfüsihim.* “Günahları işliyorlar, kabih, fena şeyleri işliyorlar, sonra diyorlar ki;

“Ne yapalım mecbur olduk. Mecbur olduk, şu özürden bu özürden yaptık, işte şunlara aldandık bunlara aldandık. Bu özürler, kendilerinden uydurdukları bu özürleri ind-i ilahiyede makbul olmaz.”

Ğayru nâfî. “Bu özürlerde buna fayda vermez.” diyor. *Ve hattâ yeksirû mine'z-zünûbi.* “Günahları artar, böyle yığılır yığılır yığılır.” *Ve lâ levme aleyhi fi ihlâkihim* diyor, “Özürlerinden dolayı özürlerini kabul ededek şey olmaz.” *Bi-kesrati'z-zünûbihim.* “Zünupların çoğalması, yani günah adamı gavur etmez, gavurluğa doğru sürükler.”

---

⁸ Ebû Dâvud, "Melâhim", 17, r. 4347; Ahmed b. Hanbel, IV, 260, r. 18289; Ahmed b. Hanbel, V, 293, r. 22506; Kudâ'i, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 62, r. 886; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XIV, 348, r. 4157; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, V, 304, r. 7397; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 518, r. 7687; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, VI, 3135, r. 7222; İbn Hacer, *İthâfü'l-mehere*, XVI, 703, r. 21171; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe*, VI, 410.

Yani günah, mesela [bazı mezhepler,] “Bir günahı işledin gavur oldun.” [der fakat] bizim mezhepte [günah işleyene] “Gavur oldun!” denmez, ama o günah karartacak senin gönlünü, seni sürükleye sürükleye küfrün içrisine götürecektir, sen kendini hâlâ müslüman zannedeceksin. Halbuki gittin küfrün içine girdin bile. Ama o günahlar gözlerini de aklını da perdeledi. Şimdi dünya da basîret denilen şey kapanıyor, insan göremiyor, iç âleme vukuf da olmuyor insanın. Olmayınca kendisini müslüman zannediyor halbuki Müslümanlıktan çoktan çıkmış.

Allah muhafaza.

Onun için günaha korkmak kadar güzel bir şey yok.

Günahın en ufağı...

Ne kadar ufak?

Bu kadar ufak bir günah.

Sakın ha sokulma onun yanına, ondan kork ve kaç. Çünkü alışa alışa, alışa alışa bir ufağını işlersin, ufağını işlersin, [sonra alışır gidersin].

Şimdi bakmak!

Gözün bakması, zararı yok işte bakarsın ne olacak?!

Bakarsın bakarsın sonra kendisini de yaparsın, daha fenasını derken derken aklın başından da gider, İslâm'dan da haberin kalmaz, aklın da kalmaz.

Allah muhafaza etsin.

Onun için hataların, kusurların hepsinden ufağı, büyüğü [demeden kaçacağız]. Büyükten kaçacağız tabiatıyla, fakat küçüklerinden de kaçmak mecburiyetindeyiz.

Allah muhafaza etsin.

لَنْ يَنْفَعَكَ حَذْرٌ مِنْ قَدَرٍ، وَلَكِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ
وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ عِبَادَ اللَّهِ

*Len yenfea hazerün min kaderin ve lâkinne'd-duâe yenfe'u mimmâ nezele ve mimmâ lem yenzil fe-aleyküm bi'd-duâi ibâdallâhi.*⁹

Onun için dua etmek mecburiyetindeyiz. Çünkü aciziz, her zaman acimizi itiraf etmek

⁹ Ahmed b. Hanbel, V, 234, r. 22044; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 669, r. 1813; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 670, r. 1815; Bezzâr, *Müsned*, XIV, 400, r. 8149; Taberânî, *ed-Duâ*, I, 800, r. 32; Taberânî, *ed-Duâ*, I, 800, r. 33; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, III, 66, r. 2498; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, XX, 103, r. 201; Kudâ'i, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 48, r. 859; Kudâ'i, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 49, r. 860; Kudâ'i, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 49, r. 861; Kudâ'i, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 50, r. 862; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VII, 209, r. 11905; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, X, 146, r. 17191.

Müslümanlığın şerefindedir. İnsanın ne bilgisine güvenci olur, ne yaptığı ibadetlere güvenci olur. Ancak Allahu Teâlâ'ya tazarru u niyaz ile; “Yâ Rab! Sen hıfz u himayenden beri bırakma, ayırma!” diyerekten [dua etmelidir.]

Şimdi Câmiu's-sağir'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dualarını okuyorum. Elli sayfa dolu, yani 150-200'e kadar dualar var. Duaları böyle okuyorum, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hep “Aman yâ Rabbi!” diyor. Hep Cenâb-ı Hak'tan hayırlar istiyor, şerlerden sığınıyor.

Niçin?

O öyle bize talim için. Siz de böyle Cenâb-ı Hakk'a tazarru edin, günahlardan korkun, sakının, elinizden gelmez sığının Allah'a. “Yâ Rabbi! Sen himayenden bizi bırakma ki, biz aciziz, sen bizi bırakırsan o günahların içine düşüveririz!” diyerekten böyle daima Cenâb-ı Hakk'a dualar etmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi bak dinle;

لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ

*Len yufliha kavmün ve lev emrehüm im-raeten.*¹⁰

“İşlerini kadınlara terk eden bir ümmet felah bulmaz.”

Akşam bir laf oldu da bizim arkadaşlardan birisi Evkaf Müdürlüğü'ne tayin olunmuş. Dediler ki;

“Beş yüz veya 600 tane hanım var içeride, ne yapacaksın bakalım?! Beş altı yüz hanımın içerisine gidiyorsun. Bulduğun dairede beş altı yüz hanım!”

Eh ne yapalım, şimdi başımıza geldi bu işler. Şimdi beş altı yüz hanım hepsi genç kızlar bunlar; kimisi evli, kimisi evsiz. Bunun çok zararlarından birisi; bunlar evlenmiyorlar, bir kere nesilden zararlıyız. İkincisi; evlenmedik-

---

¹⁰ Buhârî, "Meğâzî", 82, r. 4425; Buhârî, "Fiten", 18, r. 7099; Tirmizî, "Fiten", 75, r. 2262; Nesâî, "Âdâbü'l-kudât", 8, r. 5388; Ahmed b. Hanbel, V, 38, r. 20402; Ahmed b. Hanbel, V, 43, r. 20438; Ahmed b. Hanbel, V, 47, r. 20474; Ahmed b. Hanbel, V, 47, r. 20477; Ahmed b. Hanbel, V, 47, r. 20478; Ahmed b. Hanbel, V, 51, r. 20508; Ahmed b. Hanbel, V, 51, r. 20517; İbn Hibbân, *Sahîh*, X, 375, r. 4516; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 128, r. 4608; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 324, r. 7790; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 570, r. 8599; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VII, 538, r. 37787; Tayâlisî, *Müsned*, II, 205, r. 919; Bezzâr, *Müsned*, IX, 106, r. 3647; Bezzâr, *Müsned*, IX, 106, r. 3649; Bezzâr, *Müsned*, IX, 132, r. 3685; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 402, r. 5904; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 127, r. 5128; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, X, 201, r. 20362; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 123, r. 4855; Kudâ'î, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 51, r. 864; Begavî, *Şerhu's-sünne*, X, 76, r. 2487; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, V, 209, r. 9060; İbn Kâni', *Mu'cemü's-sahâbe*, III, 143.

leri gibi böyle memuriyet vazifelerini de alarak erkeklerin hakkına tecavüz ediyorlar. Şimdi bir sürü daireler de erkekler onların yerlerini tutsalar, işsiz erkek de kalmayacak bu sefer. Bu sefer iş bulamayınca hadi Almanya'ya gidiyorlar. Eğer kadınların bir dairede beş altı yüz masası olursa, diğer dairelerdeki mecmu'u kimbilir ne yekün tutacak. Bunların yerine yetişen neslin efendileri otursalar [daha iyi olur.]

Elbette kadınların saçları uzun, aklı kısa dedikleri dedelerimizden kalma bir iştir. Onların ne kadar bilgisi olsa da bir erkeğin bilgisiyle ölçülmez. İçlerinden nadirattan zekalı kadınlar çıkmıştır fakat hepsi de değildir.

Şimdi sen onu bunu bırak da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüne bak.

Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Tirmizî, Neseî Ebû Bekir [radıyallahu anh'ten rivayet etmişler.] Buhârî'si de içinde dört tane ravi.

E İngilizlerin kralları kadınmış!

Ne cehennemde olursa olsun, onun bizimle alakası ne? Biz kendimize bakarız, kendi hareketlerimizi, kendi dinimizin icaplarına göre tanzim etmek vazifemizdir.

Bak şunu dinle şimdi;

لَنْ يَزْدَادَ الزَّمَانُ إِلَّا شِدَّةً، وَلَنْ يَزْدَادَ النَّاسُ إِلَّا شُحًّا
وَلَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ إِلَّا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ

*Len yezdâde'z-zamânü illâ şiddeten ve
len yezdâde'n-nâsü illâ şuhhan ve len
tekûme's-sâatü illâ alâ şirâri'n-nâsi.*¹¹

Günbegün şiddet üzerine. Hergün, “Neden bu pahalı?” diyorsun. Canım bizim çocukluk devrimizdeki hayatla bugün işte 60-70 sene geçmiş aradan, oo dağlar kadar fark var arada. Dağlar kadar!

Niçin?

Hergün şiddet demek. Hergün artık. Dert artıyor, musibet artıyor, bela artıyor, yorgunluk artıyor, her şey ona göre artıyor.

Bizim zamanımızda ikindi oldu muydu herkes dükkanını kapar, akşam namazında camisinde. Evine gelir, evinde çoluğunun çocuğunun başında oturur, oo tatlı tuzlu güzel güzel [akşam yemeğini beraber yerlerdi]. Şimdi yatsı oluyor, geçiyor, saat sekiz oluyor dokuz oluyor, herkes çarşıda daha para kazanmak

¹¹ İbn Mâce, "Fiten", 23, r. 4039; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 488, r. 8364; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 488, r. 8363; Bezzâr, *Müsned*, XIII, 64, r. 6395; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, I, 293, r. 485; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 227, r. 7894; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XIX, 357, r. 835; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XIV, 256, r. 38633; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 262.

derdinde. Çünkü meşakkat de o kadar çok. Devlet bu kadar para ister, işçi bu kadar para ister, az çalışmakla olmuyor.

Neden?

Şiddet artıyor. Şiddet arttıkça insan da fazla yükün altına girmek mecburiyetinde kalıyor. Bu fazla yükün altına girince Allah'a kul luğa da vakit kalmıyor.

Eski adam erkenden gelir evinde oh dinlenir, abdestini alır, namazına gider, güzel güzel vakitlerini kılardı. Şimdi dükkanından gelemiyor, işinden gelemiyor.

Allah kusurumuzu affetsin.

Len yezdâde'z-zamânü illâ şiddeten.

Buna itiraz etmişler demişler ki; “Ömer b. Abdülaziz'in zamanı, eski ondan evvelki Haccâc-ı Zalim'in devrinden iyiydi. Ne diyeceksin?” demişler.

Ha diyorlar ki;

“Haccâc-ı Zalim'in devrinde ashâb-ı kirâm var idi. Ashâb-ı kirâmın bulunduğu devir ondan sonra gelen devirden elbette hayırlıdır.” demişler.

Demek ki Ömer b. Abdulaziz'de bir ferahlık olmuşsa da muvakkat bir ferahlıktır ve ondan evvelki Haccâc-ı Zalim'in zulüm olarak

yaptığı işkencelerden, belalardan daha belalı bir devirdir.

Ve len yezdâde'n-nâsü illâ şuhhan. “Bu şiddet mukabilinde, zorlukların karşısında insanlarda da, tabiatıyla bir sıkılık belirir.”

Elindekini avucundakini biriktirmek hevesiyle etrafındaki insanların yardımına koşamayacak. Halbuki İslamiyet teâvün, yardım dindir.

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى

Ve te'âvenû ale'l-birri ve't-takvâ.¹²

Allahu Teâlâ müslümanları birbirlerine yardımlaşmaya davet ederken [bugün herşey değişti.] Bunu eski müslümanlar hep yapıyorlardı da, bugün müslümanlar hep paraları biriktirip, bankalara veriyor. Bankalardaki mevduat denilen paraların sayısı hatırımdan çıktı ama, 70 milyar mı ne diyorlardı. Senin cebinde varmış on bin lira götürmüşün vermişin, benim cebimde varmış ben vermişim, toplana toplana bu kadar milyar orda mevduat olarkten saklanıyor.

Neden?

¹² 5/Mâide, 2.

Bunlardan bir hayır yapsaydın, bunlar toplansa bir fabrikalara verseydik, bir iş yap-saydık, memleketin sahasındaki insanlar Avru-paya gidip çalışacağına memleket fabrikala-rında çalışsalardı olmaz mıydı?

Yok, buradan hazır para gelecek. Yüz bin lira verdim, ayda bana işte beş bin lira, üç bin lira geliyor. Müemmen, sıkıntısı yok. Ya fabri-kaya verse batarsa fabrika, gider paralar gü-rültüye. İşte bak filana verdik battı, filana ver-dik battı.

Eh bizde batacağız ne olacak?

Bankada sağlam duracak da batmayacak mı?

Onun günahının batışı öteki batıştan daha beter. O seni cehenneme sokacak. Burada elinden giderse, eh bir şey değil, ne yapalım veren Allah alır dersin ama, öteki de seni ce-henneme atacak. Bunu hesaplamıyor. Allah'ın yasak ettiği;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا

*Yâ eyyühellezîne âmenû lâ te'külû'r-ribâ.*¹³

¹³ 3/Âli İmrân, 130.

Kur'ân-ı Azimüşşân'da, "Faiz yemeyin!" diyerekten ne kadar dinliyoruz.

c. Siz Birbirinizi Sevmedikçe İman Sahibi Olamazsınız

Allah!..

Allah kusurumuzu affetsin.

Çok güzel bir derse geldik.

«لَنْ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا. أَوْ لَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا

تَحَابُّونَ عَلَيْهِ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ. وَالَّذِي نَفْسِي

بِيَدِهِ، لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تَرَاحُمُوا. قَالُوا: يَا

رَسُولَ اللَّهِ، كُنَّا رَحِيمٌ. قَالَ: إِنَّهُ لَيْسَ بِرَحْمَةٍ أَحَدٌ

خَاصَّةً وَلَكِنْ رَحْمَةٌ عَامَّةٌ، رَحْمَةٌ عَامَّةٌ.

*Len tü'minû hattâ tehâbbû. E ve lâ edül-
lüküm al âmâ tehâbbûne aleyhi? Efşû's-
selâme beyneküm. Vellezî nefsî bi-yedihi lâ
tedhulûne'l-cennete hattâ terâhamû. Kâlû:
Yâ resûlallâhi küllünâ rahîmun. Kâle: İnnehu
leyse bi-rahmeti ahadiküm hâsaten ve lâkin
rahmete'l-âmmeti rahmete'l-âmmeti.*¹⁴

¹⁴ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 185, r. 7310; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 414, r. 5928; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VIII, 30, r. 12731; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 118, r. 25268; İbn Hacer, *İthâfû'l-mehere*, X, 58, r. 12268.

Bunu Müslim’de de görmüştüm geçen gün, imanı tarif ediyorda. Müslim’de bu hadis daha kısa bu daha uzun, bunun ravileri ayrı onun ki ayrı.

“Siz birbirinizi sevmedikçe iman sahibi olamazsınız.”

Şimdi bizim kardeşler bir olsunlar, işte fikir ayrılığı kardeşliğe mani değildir, biz bir kardeşiz diye feryatlar veriyorlar.

Olur mu?

لَا يَجْتَمِعُ الضِّدَّانِ

Lâ yectemi’a’z-zıddâni. Bir kaidedir bu, bozulmaz. “Bu iki zıt bir arada toplanmaz.” Zıddân lâ yectemi’âni. Suyla ateşi bir araya getiremediğin gibi ya su ateşi söndürür, ya ateş suyu söndürür. İki bir arada olmaz onların.

Zıddân lâ yectemi’ân olunca seninle ben nasıl kardeş olacağız ya?

Senin yolun ayrı, benim yolum ayrı. Sen tutmuşun başka yolu, ben tutmuşum Allah yolunu.

Allah yoluyla şeytan yolu bir olur mu?

Nasıl kardeş olacağız birbirimizle biz?

Allah hepimizi affetsin, tevfikatı samadanıyesine mazhar etsin.

Evet hep bir milletiz, hep bir memlekette büyüdük, aynı yaşadık, yaşamaktayız da ama insanların fikirleri çokook değişti. O eski günün insanlarını bugün bulmaktan da mahrumuz. Binâenaleyh insanlar sapık fikirlere sapmış oldukları takdirde onlarla kardeşçe geçinmek mümkün olmaz; ne kadar bağırırlarsa bağırırlar...

Ya?

Aradan bu zıttı kaldırmak lazım. Bu nedir mani olan, onu kaldırmak lazım. Bunu kaldıramadıkça hepsi boş laftan ibarettir.

Onun için;

Len tü'minû hattâ tehâbbû. “Birbirinizi sevmedikçe [iman etmiş olmazsınız].”

Bu cemidir, yalnız benim seni sevmemle kafi olmuyor iş.

“Hep birbirimizi sevmedikçe sâhib-i îmân olamazsınız.”

Burada kemâl-i îmân kast olunsa gerek. Zaten imanda da asıl kemaldır.

Birbirinizi nasıl seveceksin?

Can kardeşi gibi seveceksin, öz kardeşin gibi seveceksin.

Nasıl ashâb-ı kirâm birbirlerini sevdiler, malım senin malın dedi, evim senin evin dedi, tarlam senin tarlan dedi, istediğın gibi yaşa dedi.

Hatta burada bir hocaefendi vaaz ediyordu da, karımı da istersen, hangisini istersen onu da sana vereyim dedi. O tabiri var da şimdi bazıları itiraz ediyordu öyle şey olur mu filan diyerekten, o da oldu ama. Yani malından da geçiyor adam, “Sana ailemden bir[ini de vereyim.” dedi.] Dört tane o zaman, çok yahut daha fazla vardı, “İstediğini boşayayım sana vereyim, senin ailen olsun.” [dedi.]

Bu kadar fedakârlık yapmaya kalktı müs-lüman. Ağzındaki lokmayı verecek derecede yani.

Ama neden o?

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafındaki toplanış, onun etrafındaki aşk, şevk, İslâm'a olan muhabbetin neticesi oluyor. Birisi Mekke'den gelmiş muhacir, birisi Medinenli yerli halk. Yerli halk gelen muhacire kolunu açtı, kanadını açtı. Gel kardeşim dedi, işte oda, işte ev, işte ambar, işte tarla bahçe, ne yaparsan yap dedi. Fakat bu muhacirîn

kısmı, gelen müslüman onlara tenezzül etmediler; “Malın mübarek olsun, hanımın mübarek olsun, işin mübarek olsun. Bize çarşmayı pazarı gösterin kafi.” dediler. “Biz çarşıda, pazarda alış veriş eder, kendi karnımızı doyurabiliriz.” gibi bir büyüklük de gösterdiler onlara. Çünkü kardeşlikte de yük olmak diye bir şey yoktur.

E kardeşiz ya, bak bana işte!

Öyle iş yok.

Kardeşlikte yük almak var, yük vermek yok. Yükü alacaksın gücün yetiyorsa, fakat başkasına yük olmak, öyle şey olmaz. Çünkü muhabbete de manidir. Bir insana sırnaştın da yanaştın mıydı bir gün, iki gün bakarlar ama sonra derler ki;

“Yeter artık!”

Bu yeter artığı dedirtirmemek için sen de elinden gelen fedakârlığı yapacaksın ki iki sevgi birbirleriyle temâdî etsin. Temâdî etmeyen sevginin de kıymeti yoktur. Bugün sevişmişiz, yarın ayrılmışız, bu sevgi sevgi sayılmaz ki. Sevgi kıyamete kadar gidecek. Hatta kıyamet gününde de kendisini gösterecek bu sevgi.

İki tane kardeş böyle huzûr-u Rabbü'l-Âlemîn'e geliyorlar. Hesapları görülüyor. Biri-

sinin günahı çok, “Atın bunu cehenneme!” diyorlar; ötekinin sevabı bol, “Atın bunu da cennete!” diyorlar, götürün cennete.

Cennete gidecek olan diyor ki;

“Ben gitmem cennete! Ben cennete gitmem yâ Rabbi!”

Ya?!

Bu benim kardeşliğimi de affedersin, ya beni onunla beraber yollarsın cehenneme beraber gideriz, ya onu da bırakırsın beraber cennete gideriz!” diyor.

Kardeşlik burada olduğu gibi orda da olacak yani. Ama bu samimi kardeşlik olacak.

Sen kendin gözüne alabiliyor musun onunla beraber cehennemde yanmayı?

Ya beni de at yâ Rabbi cehenneme onunla beraber yanayım, ya onu da affet, beraber gidelim cennete.

Cenâb-ı Hak diyor ki;

“Sen benden daha mı erhamsın?

Atın ikisini birden cennete.

Kardeş böyle olur. Yoksa bugün sevişmişiz [yarın ayrılmışız, olmaz.] Parası varsa severler bugün insanı, gençliği varsa severler, e mevki varsa severler. Mevkiden düşünce, paradan da

mahrum olunca gençlik de elden gidince, köpeklere maskara olur derler ya kurtlar.

Allah muhafaza etsin.

E ve lâ edüllüküm alâ mâ tehâbbûne aleyhi? “Şimdi sizin birbirinizi sevmenize vesile olacak şeye sizi delalet edeyim mi? Siz onun sebebiyle birbirinizi sevesiniz?”

Eh, bize birisi bir para verirse, veyahut menfaatimize yarayan bir şey ikram ederse, dese ki;

“Sana şu evi bağışladım. On katlı bir apartman. Senin olsun, bağışladım.”

Bu adama biz nasıl medyûn-ü şükrân oluruz?

Ama Allahu Teâlâ'nın bize verdiği nimetler karşısında bu apartman kaç para eder?

Bir sakalın kılına değmez.

Bir kıl kadar yerinden insanın bir ağrı çıkıyor, bir çıban çıkıyor, bir şey oluyor, feryâd ü figanlar, ameliyatlar, bilmem neler, kıyametler kopuyor.

Ne o yahu?

Allah esirgeye.

Dün bir kardeşin gözüne biraz perde gelmiş, şaşırılmış kardeş, hangi doktor daha mâhir

bu hususta diyerekten hastane bırakmamış dolaşmadık. Bak insan nasıl, nasıl bir şey arıyor, gözüm için ben muayene olacağım hangi doktor mâhir diyor acaba bu işte, bütün doktorları dolaşmış.

E sen dininde hangisi bunun doğru diye hiç aradığın var mı?

Dünyada arıyoruz da din hususuna gelince lâkayıt.

Ha şimdi;

“Delalet edeyim mi ki sevişesiniz.”

Paralarla sevişmek için o adam bize apartmanı ısmarladı, bağışladı ama öldü gitti, onun sevgisi de gider onunla beraber. İşte biraz varlık duanda iltifat ederiz, arkası gelmez. Fakat Cenâb-ı Peygamber’in bize bir tavsiyesi var.

Nedir?

d. Selamı Aranızda Yayınız

Efşû’s-selâme beyneküm.[“Selamı aranızda yayınız.”]

Şimdi bu da gitti mi elden!

Bu da gitti mi elden?

Gitti.

Sabah-ı şeriflerin hayır olsun! Yok, günaydın, akşam aydın, aydın tuttu yerini.

Efşû's-selâme beyneküm Peygamber'in talimi. Kur'an'da da *fe-hayyû*¹⁵ diyerekten Cenâb-ı Allah celle ve alâ selamı bize emrediyor. Karşındaki *esselamü aleyküm* dedi mi, ve *aleykümüselam* demekle beraber ve rahmetullahi ve berakatühû ilave etmek de bu tahiyyenin en güzeli oluyor.

Onun için;

Efşû's-selâme beyneküm. "Siz aranızda, birbirlerinize karşı, içten gelen bir aşk ile 'Esselamü aleyküm kardeşim!' deyin."

Ama selamı da lafta bırakma. Selam yalnız laftan ibaret değildir. *Esselamü aleyküm* laftır, sözdür, ağzımızdan çıkar ama manâsı geniştir.

Selam Allahu Teâlâ'nın ismidir, Esmâ-i Hüsnâ'dandır.

---

¹⁵ وَإِذَا حَيَّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا

(Bir mü'min tarafından İslâmî) bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeliyle selama karşılık verin veya en azından verilen selamın aynısı ile mukâbele edin. Allah her şeyin hesabını yapandır. (4/Nisâ, 86)

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ

*Hüvallahüllezî lâ ilâhe illâ hû. Âlimu'l-ğaybi ve's-şehâdeti hüve'r-rahmânu'r-rahîmu. Hüvellâhüllezî lâ ilâhe illâ hû. el-Melikü'l-kuddûsü's-selâm.*¹⁶

Altıncı esmâ oluyor. Allahu Teâlâ'nın isimlerinden Kur'an'da zikrettiği altıncısı ki selamette olmak istersen, selam Allahu Teâlâ'ya mahsustur. O bütün arızalardan uzaktır, bütün noksanlıklardan ârîdir Cenâb-ı Hak. Ona hiçbir noksan izafe edilemez.

Onun için sübhanallah, “Ben o Allah'ı tesbih ederim ki; bütün noksan sıfatlardan münezzehtir.” [demektir.]

Ölüm gelmez, haline hiçbir tegayyur gelmez. Evveli yok, âhiri de yoktur, daimî bir varlıktır. Sonra yerin göğün, bütün mevcûdâtın hâlıkıdır. Mevcûdâtın içerisinde neler yaratılmışsa, mikrobundan tut bilmediğimiz daha neler varsa hepsinin hâlıkı Allah'tır.

¹⁶ 59/Haşr, 22-23.

Şimdi bizim bugün mikrop diyerekten ödümüz kopuyor. Ufacık, gözümüzün göremediği bir canlı ispat ediyorlar karşımızda, “Bu canlı bizim canımıza okuyor!” diyorlar.

Canım benim gözümün göremediği bir canlının, benim koca kuvvetime karşı gelebilmesi mantıkımın dışında oluyor benim. Ben ona bir yumruk vursam ezerim.

Nasıl oluyor da o canlının hakkından gele miyorum ben?

Eh, kudretullah! Hakkından gel bakalım! İşte Allahu Teâlâ kudretini sana gösteriyor, “Sana bir mahluk musallat ettim, adı mikrop, ufacık bir şey, gel hakkından bakalım!” diyor. Hadi doktor doktor, doktor doktor, ilaç ilaç, ilaç ilaç biri gelirken biri çıkar, berbat eder.

Onun için esselam bütün âfatlardan, bütün nekâisten, bütün eksikliklerden münezzehe olmak Allahu Teâlâ’ya mahsustur. Binâenaleyh sen de [selam verdiğin vakitte;] “Noksan sıfatlardan, âfatlardan, eksikliklerden berî ol kardeşim. Sana Allah noksanlık vermesin, âfet vermesin, bela vermesin, mihnet meşakkat vermesin, dert bela vermesin! Ömrün olduğu müddet içerisinde sağ salim, âfiyet üzerine yaşayasın.” diyerekten kardeşine böyle bir dua

yapıyorsun ve bu duanın arkasından da onu da gözetliyorsun.

Gözün de onda ama! Fakir muhtaçsa, elini uzatacaksın ona ekmek vereceksin. Yiyemiyorsa, ağzına koyacaksın, suyunu içireceksin, çıplaksa giydireceksin. Esselamualeyküm deyip de bir çıplağın yanından geçmek ona hakarettir. Çıplağı gördüğün vakitte onun üzerine bir esbap koyabileceksen koyacaksın. Koyamıyorsan bir koyana diyeceksin ki; “Kardeş şurada bir çıplak gördüm ben, onun esvabı filan yok, hava da soğuk. Ne olur bir kaputcağız da sen ver ona!” filan diye arada delaletçilik de yine faydadan hâlî değildir. Yapabiliyorsan kendin yap. Çıplak, cahil kalıyor. Köprü altında çocukların hesabı yok diyorlar. Geceleri köprü altında yatıyor diyorlar.

Biz nasıl insanız ki köprü altında çocuk yatırıyoruz?

Biz öldük mü ki?

Onları niçin biz besleyemiyoruz, niçin mekteplere verip okutamıyoruz, niçin onların terbiyeleriyle meşgul olup da cemiyete yararlı bir insan olarak yetiştirmiyoruz da mazarratlı bir insan olarak [yetiştiriyor.]

Köprü altında yaşayan çocuk ne olacak?

Hırsız olacak ennihayet, yahut katil olacak! Başka bir şey olmaz ki!

Ama bu kabahat seninle benim.

Niçin?

Selamdan haberimiz yok. Sen bu çocuğa dersin;

“Selamün aleyküm yavrum!”

“Aleyküm selam amcacığım. Ama bak ben burada yatıyorum amca! Bu kış gününde, köprünün altında, soğuk çeşme kıyılarında çırılçıplak bir vaziyette! Sen nasıl müslümansın da beni görmüyorsun burada? Senin beni barındıracak bir odan mı yok, niçin toplanıp da bir odacık yapmıyorsunuz da oraya fakirleri koyasınız da orada o fakirler barınsın?

E bizim dulhanelerimiz var.

Ama dulhanelere herkesi koyarlar mı ya? Dulhaneye hadi götür de koy çocukları, sok bakalım bir yere?

Sokamıyoruz ki!

Niçin?

Dar, nispet dahilinde genişlemek lazım. Bu genişlik nispetinde yardım kollarının [araştırılması lazımdır.]

İşte le-mevkıfün fisebilillah. Bu da Allah yolunda bir mevkıftır ki, paraları vereceğiz,

böyle büyük binalar yapılacak, içine aşçı konucak, erzaklar konacak, o fakir çocuklar orada yiyecekler, içecekler; onları mektebe göndereceğiz, okutacağız, tahsillerini yaptıracacağız; yüksek tahsil sahibi olacak maaş alacak devletten, müreffeh bir hayata kavuşacak; evlenecek, barklanacak, millete de [faydalı olacak,] çoluk çocuğu da artacak.

Bu selamın verdiği manâlardır. Yoksa selamün aleyküm kafi değil. Selamın verdiği manâlar cemiyetin ihtiyaçlarına karşı gelebilmek.

O yetim çocuklar, ki köprü altında duruyorlar başka. Bir de bizim kendi çocuklarımız var ki, bu kendi çocuklarımızın da hakkından gelemiyoruz. İslâm'dan ârî, İslâm'dan uzak, din bilgilerinden uzak. Bunların da yetişmelerine hiç alakadar olamıyoruz. Hemen sabahleyin kalkıp gidiyor dükkanına, işiyle meşgul, çocuğuyla alakadar değil. Bu çocuğuyla alakadar olamamak kadar acı da bir şey yok. Çünkü İslâm'dan evvelki zamanda, bhusus kız çocuklarını [diri diri toprağa gömerlermiş.] Kaynata olmak çirkin bir âdet imiş o zaman. “Kızını bak götürdü de filana verdi.” diye bir abeslik, ayıp geliyormuş insanlara. Onun için

kız çocuklarının yaşamalarına imkan vermezlermiş. Bir de mâîşet kısa, onun yiyeceğini de fazla görüyor, oğlan çocuğu kazanacak, ekmek getirecek. Kız çocuğu evde duruyor ekmek yiyor. Bunun yediği ekmeğe göz dikeyor baba, “Bunu öldürelim de gitsin bir an evvel, ben de kaynata olmaktan kurtulayım.” [diyor,] götü-rüyor evladını diri diri gömüyormuş İslâmi-yet’ten evvelki devirde. Sûre-i Şems’te, Sûre-i Fâtır’da bunlar apaçık bellidir. Sorulacaktır bu onlardan.

Şimdi bu baba öldürdü o çocuğunu, ken-disi kâtil oldu başka. Fakat çocuk masumdur, o zamanki [doğru] imanı varsa cennete gider. Ama bugün anası var, babası var, ekmek ye-mek de çok bol. Müreffeh bir hayat da var. Bu müreffeh bir hayatın içerisinde evlat cehen-nemlik tarafını seçmiş, oraya gidiyor. Baba da hiç ilgili olmuyor, “Ne yapayım büyüdü artık hangi yola giderse gitsin.” diyor.

Senin gözünün önünde evladını cehen-neme atarken, sen cennete nasıl gidersin ey baba?

Sen cennette nasıl yaşayacaksın yani?

Hadi gittin cennete, fakat senin oğlunu atmışlar cehenneme, yanıyor orda kıvranıyor.

O âhiret de bambaşka bir âlem. Cennetteki insan cehennemdeki insanı görecek, cehennemdeki de cennettekini görecek. Arada perde yok, o âhiret âlemi bambaşka bir âlem. O ona yalvaracak, o ona konuşacak böyle bir yer. Binâenaleyh evladını bugün eliyle cehenneme atar şekilde, imansız olarak yetiştirmek, kızını diri diri öldürmekten daha beter. Evladını diri diri öldürüyormuş ya, ondan daha beterdir, evladının küfrüne rıza vermek. Çünkü küfre rıza bu da küfrü icap eder diyorlar. Günaha rıza günahı icap eder diyorlar. Akâid. Birisi şarap içiyor, sen de iç diye para veriyorsun ona içiriyorsun, sen de onunla müştereksin. Onun aldığı günahın aynısını sana da verirler, belki daha fazlasıyla.

Onun için Cenâb-ı Peygamber;

Efşü's-selâm beyneküm. “Beyinlerinizde [aranızda] selamı ifşâ ediniz.” [buyuruyor.]

Ankara’ya gittik, bir arkadaşımız var, bir camide vaaz ediyor. Gidelim, orada ziyaret edelim dedik. Kendisi yüksek mühendis, fakat bilgisi çok, Arapça’yı güzel bilir, hadis çok bilir, Kur’an bilir, hafızdır, vaaz ediyor. Kaçınıcı vaazıymış bilemem, kaç epey bir zamandan

beri bu selam üzerine vaaz ediyormuş. O gün yine selamdan bahsetti,

سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

*Selâmün alâ Musa ve Harun.*¹⁷

سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

*Selâmün alâ İbrahim.*¹⁸

سَلَامٌ عَلَىٰ إِيَّاسِينَ

Selâmün alâ İlyâsîn...

Bunların izahını yapıyordu.

Selam Allah'tan gelir. Allah'tan gelen selamı sen de aranda ifşa et. Günaydın de yine. Günaydın demeden önce, esselamü aleykümü evvela de, Allah'ın selamını ver sevap al. Bir selama otuz tane; 10, 20, 30 sevap veriyorlar demiş. Bir de böyle şefkat kanatlarını açarsın. Kanat denince kapının kanadını anlama, pencerenin kanadını anlama. Kanatlar çok. Şefkat kanadı. "Annenin şefkat kanadı altında." [denir.] Annenin şefkat kanadı, işte etrafındakile-

¹⁷ 37/Sâffât, 120.

¹⁸ 37/Sâffât, 109.

rine acıma hislerinin insanda uyanması. Bu hislerin uyanması imana bağlı. Yukarda bir hadis geçti;

İllâ şiddeten ... illâ şuhhan. Şiddet artıkça sıkılık da artacak. İmansızlar için ama. İmanlılarda şiddet hiç gelir. Şiddette imanlı hiç zölmez. Çünkü imanlı Allahu Teâlâ'nın takdirine razıdır. Ne gelirse hep Allah'tandır. Hiç zölmez. İnsana bir kuru ekmek kafidir, katık istemez insan. Kuru ekmeği buldu muydu o fakir değildir. Fakir kuru ekmeği bulamayanadır. Hatta derler ki; borcu olan insan kuru ekmekten başka şey yerse, katık yerse caiz değildir demişler. Madem ki borcun var, zeytinyağı koyup banamazsın, tuz ekmek yiyecek. Zaten ekmeğin içinde tuz da var, kuru ekmek insana kafi gelir. Fakat insan bugün o kadar haris olmuş ki, istiyor  oğn her şeyi mükemmel olsun yiyeyim, içeyim. Halbuki biz müslümanların, hatta Türk kavminin anane olarak yakın zamana kadar iki oğn yemeği varmış; bir sabah yermiş, bir de akşam yermiş. Bir devir gelmiş Avrupa âdeti, ananesi iimize girmiş, "Öğle yemeği de iyi oluyormuş." diyerekten bir de oğlen yemeği ortaya koymuşlar. şimdi kısa günler, sabahleyin yiyorsun sekizde.

Sekizde yediğın yemek, 12’de öğlen olur dört saat. Akşam dörtte, beşte akşam oluyor, dört saat sonra bir yemek daha. Halbuki dört saatte yemek erimez insanın içerisinde. İnsanın midesinin de biraz istiharat etmek mecburiyeti var, dinlensin bir miden. Diğer aletleri de dinlensin. Buna meydan kalmadan hemen arka arkaya, arka arkaya tıktırıyoruz, sonra hastalıklar başlıyor, hadi ondan sonra doktor doktor, kapı kapı dolaşıyoruz.

Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri, kitabında çok güzel şeyler söyler. Az ye, az iç, az uyu. Bununla ilgili geniş tafsilatlar vermiş. Yalnız buğday ekmeğini yiyen adam katiyen hasta olmaz diyor. E biz, kaç çeşit yemek yiyoruz. Bunun kimisi az şeyle erir, kimisi daha çok zaman ister. Kimisi mesela et gibi daha ağır yemekler, yağ gibi yemekler daha ağır erir, vücudu yorar. Vücudu yormasıyla beraber, az zamanda insan ihtiyarlık devresine giriverir ves-selam. Halbuki onun dediği gibi sırf buğday ekmeği yemiş olsak hiçbir şey olmaz, hiçbir hastalık da gelmez vücudumuza. İbrahim Hakkı boşa söylememiştir o lafı. Ama biz bugün sabahleyin işte reçeli olacak, yağı olacak, kay-

mağı olacak, balı olacak... Onunla güzel yiyo-
ruz, 24 saat bize yeter. Fakat oğlen olmadan
yine etliyi, yağlıyı arkasından yetiştiriyoruz,
yine hakkından gelemez bir hl almış du-
rumda.

Onun için;

Efş's-selme beyneküm.

şiddetli devirler gelir, gelir ama ehl-i
iman hepsini imanıyla karşılar, iman hepsine
karşı durur, hiç korkmaz.

Yağmurlar kesilmiş, katiyen yağmur gel-
miyor, yerden hiç bir şey bitmiyor.

“Bitmesin varsın, Allah bana kafidir. Allah
benim rızkımı verecektir.” der, yine Allah
onun rızkını verir. Çünkü yerin altında yaşayan
nice mahluklar vardır ki, hepsi merzuk oluyor,
hepsinin rızkını Allah veriyor.

Geçen bir mermer getirmişler bize, mer-
mer nasılsa kırılmış, kırıldığı yerden bir kurt
ıktı. şöyle şu kadar olmuş kurt, mermerin ie-
risinde. Mermerin içerisinde mermeri yiye yiye
büyümüş, kocaman bir kurt olmuş. Mermer kı-
rıldı ne hikmetse buradan kurtcağız çıktı dışa-
rıya. Çok görülen tecrübeler içerisinde mev-
cuttur bunlar. Ağaçların içerisinde kezalik

öyle yetişirler. Havayı nereden alır, suyu nereden alır, nasıl yaşar, Allah bilir artık. Ama yaşatan Allah yaşatıyor. Binâenaleyh senin için yaşamak mukadderse sana Cenâb-ı Hak nereden rızkı verecekse verecek seni yaşatacaktır. Onun için hiç üzülmez. Hiç keder çekmez, gam çekmez, Allah'a teslim olmuştur, "Allah'ım vardır, yeter!" der. Onun için asıl korkan imansızlardır.

Binâenaleyh bu selamdan katiyen ayrılma kardeşim.

Bak şimdi arkasından ne diyor Cenab-ı Peygamber;

Vellezî nefsi bi-yedihî. Cenâb-ı Peygamber'in yemin tarzıdır. Vav, vav-ı kase m derler ona.

"Nefsim yedi kudretinde olan Allahu celle ve alâ'ya kase m ederim ki." *Lâ tedhulûne'l-cennete hattâ terâhamû.* "Siz cennete giremezsiniz, hatta birbirlerinize acımadıkça."

Eyvah, eyvah! Bu acıma, şevkat kanadından bahsettik ya, ve teâvenûden bahsettik ya. Teâvün-ü İslâmiye çok [uzağımızda kalmış.]

"Canım ben vereceğim ama benim zaten maaşım bana yetmiyor, benim kazancım bana da yetmiyor. Ben nereden ne vereyim?"

Hepsi masaldan ibaret.

Biraz az yiyiver, biraz az geziver ne olur?

Yok. Keyfime dokunulmasın, her şeyi müreffeh bir şekilde yaşayayım. Ondan sonra paraları istif edeyim, biriktireyim. Kimseye yardımım olmasın.”

İşte bir de hayaller besler; “Çocuğuma, torunuma, torunumun torununa...” İşte mallar bırakacak aklınca.

e. Siz Cennete Giremezsiniz

Sonra Allah bir kavim yaratır ne sana yarar, ne başkasına yarar!

Lâ tedhulûne'l-cennete. “Siz cennete giremezsiniz.”

Bellemek lazım. Hepimiz istiyoruz cennete girelim diye ama Cenâb-ı Peygamber diyor ki;

“Siz o cennete giremezsiniz, mümkün değil sizin için şu cennete girmek.”

Ya?

Hattâ terâhamû. “Birbirinize şevkat edin bakalım, acıyın bakalım, merhamet sahibi olun bakalım!”

Yâ Allah, yâ Allah!..

Adapazarın'dan bir efendi geldi, dedi ki;

“Hocaefendi, bizim camimiz zenginlerin muhitidir, çok güzel halılarla tezin olunmuştur camimiz. Eski halıları ne yapalım, bunları nereye koyalım, harcayalım? Sonra bizim bir de kursumuz var, orada çocuklarımız okuyor. Üç öğün yemek veririz, karyoları mükemmel, yemekleri mükemmel, her şeyleri mükemmel.”

Bayıldım. Adapazarı’ndaki tüccar İstanbul’daki tüccarların yanında sıfırdır. Burada nice milyonerler vardır, fakat çocuklarımızın karnının tok mu, aç mı olduğundan haberi yok. Elini uzatmak istemez, [sen ona] uzatsan da çeker. Uzatamazsın, çeker elini.

Niçin?

İman zayıf.

O çocuk orada eh okumasın varsın, bana ne! Gitsin memleketine babasının yanında rençperlik mi yapacak, bakkallık mı yapacak, ne yaparsa yapsın, okuyup da ne olacakmış?!

Hattâ terâhamû.

Bak şimdi buna iyi dikkat edin!

Merhamet sahibi olmalı, yoksa işin altından çıkamazsınız.

Kâlû: Yâ resûlallâhi. Ashâb-ı kirâm cevap veriyor. “Yâ Resûlallah! Yâ Resûlallah! Çok güzel fakat.” *Küllünâ rahîmün.* “Hepimiz acıyoruz biz, bak bizdeki şefkat merhamet kimde var?”

Bu sene işittim, bir muhabbet oldu da, en cömert kavim Arap kavmidir. Arap kavminin cömertliğine hiç kimse çıkamaz dediler. Çok sehâvet sahibidir, olsa da olmasa da elindekini avucundakini yedirir, düşünmez arkasını. Misafirine karşı çok misafirperver, elindekini avucundakini yedirir. Ona eş olacak bir kavim tasavvur olunamaz dedi birisi. Arap methinde, bu Arapların meziyetlerin içerisinde de dahildir.

Onlar şimdi diyorlar ki;

“Biz çok merhametli değil miyiz ki yâ Resûlallah! Herkese bak evimizdekini, karılarımızı verinceye kadar ikramda bulunuyoruz, tarlalarımızı ikramında bulunuyoruz, neler yapıyoruz, barındırıyoruz evlerimizde, ne şefkat bu! Yetmez mi bu yâ Resûlallah. Bak, küllünâ rahîmün. Hepimiz merhamet sahibiyiz, şefkat sahibiyiz, hepimiz elimizden gelen fedakarlığı yaparız.”

Kâle: Cenâb-ı Peygamber buyurdu ki.” İn-nehû. “Bu sizin merhamet dediğiniz terâhüm.” *Leyse bi-rahmeti ahadiküm*. “Sizin birinizin acıması kafi değil.”

İçinizde her devirde bir tane efendi çıkmış çok merhametli, evinde işte fukaraları yediriyor, içiriyor. Yetimleri giydiriyor kuşatıyor, gelin ediyor şey ediyor filan, çıkar böyle her memlekette. Gavurların içinde de vardır bazen çıkan bunlardan. Fakat diyor ki;

Leyse bi-rahmeti ahadiküm. “Ha bu sizin birinizin yapacağı işle olur iş değil.” *Terâhamû*. Cemî olarak, hepiniz böyle merhamet sahibi olacaksınız. Hepiniz şefkat sahibi olup, hepiniz elinizden gelen fedakarlığı her zaman yapmakta yarış edeceksiniz. *Ve sâri’û*. yarış edeceksiniz. Bu benden daha çok, o benden daha çok, ben ondan daha çok, herkes gücü nispetinde yahu.

Fakat ne yazık! Gösteriyor ki şuraya iki tane oda yaptık, bir de kalorifer yaptılar bu sefer, üç beş tane çocuk var. Şimdi şikayetçilerin şikayetini naklediyorum; “Halktan yardım istemekten göbeğimiz patladı. Zenginler kafasını çeviriveriyor, yine fakir fukaradan neyse az çok bir şeyler buluyoruz.” diyorlar.

Bu olur şey mi yani?

İnsan hicap duyuyor bundan çok.

Bu sene bir Habeşli ile Mekke-i Mükerrere'de müşerref olduk. Habeşistanlı bir adam. Adam hemen bizim adresimizi öğrenmiş, çabucaktan bize bir mektup yazmış;

“Aman biz sizin yardımınıza muhtacız, bize biraz yardım edin. Çocuklarımız burada okuyor ama bu çocuklarımızın yardımına gücümüz yetmiyor siz de biraz yardım edin.” diyerekten.

Osmanlı Devleti'nin şerefi var ya! Bu devletin şeref, saltanatından, bunlardan da bir şey koparabiliriz miyiz diyerekten adam bize mektup yazmış.

Yahu akıl var, fikir var, buradan Habeşistan'a nasıl yardım gider bu devirde?

Kolay bir iş mi bu?

Biz kendi çocuklarımızın, kendi evlatlarımızın himayesinden aciz bir durumdayız da kalkacağız da buradan Habesiştan'a, Sudan'a, bilmem nereye yardıma gideceğiz. Hayal ile yaşamak olmaz böyle. Halimiz harap bir durumda.

Allah muinimiz olsun.

Bakalım ne dedi;

Leyse bi-rahmeti ahadiküm hâsaten.
“Şöyle hususî merhametler kafi değil.”

Hususî merhametler çok elhamdulillah memleketimizde, eksik değildir, çok merhamet sahipleri vardır; kapısı açıktır, ikramı, vergisi boldur, ama kafi değildir.

Velâkin rahmete’l-âmmeti rahmete’l-âmmeti. “Rahmeh, âmme, umum.”

Elhamdulillah rabbi’l-alemîn [diyoruz.]
Lillahi’l-Fatihah.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

